

25.11.2005

2783/4/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

ESITUTKINNASTA TIEDOTTAMINEN

1

KANTELU

Kansanedustaja Mikko Elo pyysi 19.10.2004 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Porin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä sen päättäessä aloittaa esitutinnan epäilystä lahjuksen ottamisesta, kun Porin kaupungin koulutusviraston päällikkönä toimivan koulutoimenjohtajan väitettiin eräässä Valtakunnansyyttäjänvirastoon 14.9.2004 toimitetussa tutkintapyynnössä vastaanottaneen useiden tuhansien eurojen arvoisen matkan järjestöltä, joka oli aiemmin järjestänyt ja järjesti edelleen tarjouskierroksen jälkeen suurimman osan porilaisesta peruskoululaisille suunnatusta maksullisesta iltapäivätoiminnasta. Valtakunnansyyttäjänvirasto siirsi tutkintapyynnön 30.9.2004 Porin kihlakunnan poliisilaitokselle "mahdollisia toimenpiteitä" varten.

Kansanedustaja Elon mukaan "Porin poliisin toiminta herättää suuria epäilyjä kyseessä olevan asian liittymisestä käynnissä olevaan vaalikampanjaan", koska päätös esitutinnan aloittamisesta tehtiin kunnallisvaalien ensimmäisenä ennakoäänestyspäivänä ja koska esitutinnan aloittamisesta päättänyt rikosylikomisario A on Suomen keskustan jäsen. Kirjoituksessa kerrotaan, että A on lisäksi toiminut komisario B:n vaalipäällikkönä; B on Suomen Keskustan kaupunginvaltuutettu Porissa ja keskustan ensimmäinen varamies eduskuntaan Satakunnan vaalipiiristä. Kysymyksessä olevaa iltapäivätoimintaa on Porissa hoitanut pitkään TUL:n Satakunnan piiri. Elo kirjoittaa, että "ilmeisesti asian käsittelyn poliittisen luonteen takia Länsi-Suomen läänin lääninpoliisiylijohtaja päätti siirtää asian käsittelyn Porin poliisilta keskusrikospoliisille jo 15.10.2004".

Kirjoituksessa arvostellaan myös rikosylikomisario A:n tiedottamista esitutkinnasta. Elon mukaan asiasta annettiin tietoja vain Satakunnan kansa-lehdelle, mutta ei muille tiedotusvälineille, mm. sosiaalidemokraattiselle Uusi Aika -lehdelle.

Lisäksi Elo arvostelee sitä, että eräälle kaupunginhallituksen jäsenelle, jota poliisi ilmoitti kuulustelevalsa, ei tiedotettu asiasta.

2

SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin rikosylikomisario A:n selvitys ja Porin kihlakunnan poliisilaitoksen sekä Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston lausunnot (jäljennökset liitteenä).

3

RATKAISU

3.1

Esitutinnan aloittaminen

3.1.1

Oikeusohjeet

Esitutkintalain 2 §:n mukaan poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Esitutkintalain 6 §:n mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä.

Esitutkintalain 15 §:n 2 momentin mukaan poliisin on syyttäjän pyynnöstä toimitettava esitutkinta taikka lisätutkimuksia sekä noudatettava syyttäjän esitutinnan 5 §:ssä säädettyjen tavoitteiden turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Poliisilain 2 §:n 1 momentin mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Poliisilain 3 §:n mukaan poliisin tehtävät on hoidettava mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

3.1.2

Saadut selvitykset

Rikosylikomisario A kertoo selvityksessään Valtakunnansyyttäjänviraston edellä mainitun kirjeen saapuneen Porin kihlakunnan poliisilaitokselle 6.10.2004. A:n mukaan hän teki päätöksen esitutinnan aloittamisesta 12.10.2004; tätä ennen asiasta oli keskusteltu mm. poliisilaitoksen rikososaston johtoryhmässä. A:n mukaan tutkintapyynnöstä ilmenevien tietojen perusteella asiassa oli syytä epäillä rikosta. Selvityksessään A viittaa myös siihen, että asian asianosaiset olivat julkisuudessa ainakin osin kertoneet olleensa osallisia tapahtumiin; koulutoimenjohtaja osallistuneensa matkaan ja koululaisten iltapäivätoiminnasta vastaava yhdistys kustantaneensa matkan. Rikosepäilyjen perusteeksi A viittaa rikoslain 40 luvun 1 §:ään ja 3 §:ään sekä rikoslain 16 luvun 13 §:ään.

Porin kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnon mukaan asiassa on toimittu samoin kuin missä tahansa vastaavassa jutussa lakien ja ohjeiden mukaan ilman minkäänlaisia sivuvaikuttimia. Lausunnon mukaan esitutkintakynnys asiassa oli ylittynyt. Lausunnossa katsotaan, että mikäli tutkintapäätöksen tekemistä olisi

"keinotekoisesti" lykätty vaalien yli, olisi päätöstä voitu arvostella tarkoitushakuisesti. Lausunnon mukaan ainoa oikea peruste poliisityössä on edetä asioissa normaalisti eli sillä tavalla kuin rikosasioissa tapana yleensäkin on.

Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston näkemyksen mukaan asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä tutkinnan aloittamiseen liittyneen puoluepoliittisia kytkentöjä. Lausunnon liitteenä on Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston 22.10.2004 sisäasiainministeriön poliisiosastolle antama selvitys tapahtumista. Selvityksen mukaan poliisin lääninjohto siirsi 15.10.2004 asian esitutkinnan keskusrikospoliisin läntiselle osastolle asian saatua runsaasti julkisuutta, esim. sanomalehti Uuden Ajan kirjoituksissa väitetyn poliisin tarkoitushakuisuuden vuoksi ja Porin kihlakunnan poliisin edellytysten tutkinnan häiriöttömään suorittamiseen mm. tämän vuoksi heikennyttyä. Siirtäessään jutun tutkinnan keskusrikospoliisille poliisin lääninjohto ei selvityksensä mukaan ottanut kantaa Porin poliisilaitoksen toimintaan esitutkinnassa, jääviyteen eikä rikosepäilyn todennäköisyyteen.

3.1.3

Kannanotto

Esitutkintalain 2 §:n mukaan poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty. Toisaalta, jos jostain tapahtumasta saatavissa olevien tietojen perusteella ei ole syytä epäillä rikosta, ei esitutkintaa saa toimittaa. Syytä epäillä -kynnystä on lain esitöissä (HE 14/1985 s. 16) kuvattu siten, että rikosta on syytä epäillä, kun asioita huolellisesti harkitseva ihminen havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen. Lain käyttämä sanamuoto jättää esitutkinnan toimittamisesta päättävälle viranomaiselle jossain määrin harkintavaltaa. Tämä johtuu paitsi käsitteen avoimuudesta ja tulkinnallisesta väljyydestä, myös siitä, että tapausta koskevaa näyttöä (epäilyn perustaa) ei ole mahdollista arvioida ja määrittää täsmällisesti esimerkiksi matemaattisesti. Toki esitutkinnan aloituspäätökselle pitää pystyä esittämään asianmukaiset perusteet. Kuten lainkohta edellyttää, epäilyllä pitää olla syynsä, mikä viittaa siihen, että epäilyn tueksi on oltava jotakin konkreettista. Pelkkä ylimalkainen epäily ei voi olla esitutkinnan aloittamisen perusteena.

Vakiintuneesti on katsottu, että syyttäjä voi siirtää vastaanottamansa tutkintapyynnön tai rikosilmoituksen poliisille mahdollisia tutkintatoimenpiteitä varten tai nimenomaisesti kehottaa poliisia toimittamaan asiassa esitutkinnan. Näiden menettelyjen välillä on selvä ero. Silloin, kun syyttäjä on siirtänyt vastaanottamansa tutkintapyynnön tai rikosilmoituksen poliisille "mahdollisia toimenpiteitä" varten, poliisi ryhtyy esitutkintaan tai tekee päätöksen olla toimittamatta esitutkintaa oman harkintansa mukaan. Jos taas syyttäjä on kehottanut poliisia suorittamaan esitutkinnan, on poliisin se toimitettava; harkinnan esitutkinnan aloittamisesta on tehnyt syyttäjä. Nyt kysymyksessä oleva tapaus on edellä ensimmäisenä selostetun kaltainen; harkinta esitutkintakynnyksen ("syytä epäillä rikosta") ylitymisestä on ollut poliisin tehtävä.

Asiassa saaduissa selvityksissä ja lausunnoissa on kiistetty esitutkinnan aloittamis päätöksellä olleen minkäänlaista poliittista perustetta. Mikään muukaan asiassa ei käsitykseni mukaan viittaa tähän. Se, että asia on varsin pian siirretty keskusrikospoliisin tutkittavaksi, ei mielestäni osoita esitutkinnan poliittisuutta, huomioon ottaen toisaalta sisäasiainministeriön määräyksen (SM-2003-00287/Tu-411, 31.1.2003) keskusrikospoliisin tehtävistä, jonka mukaan keskusrikospoliisin ja lääninjohdon on sovittava yhteistoimintasopimuksessa tai yksittäistapauksessa keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin tutkintavastuusta mm. silloin, kun asia "edellyttää esteellisyyssäännösten tai näihin rinnastettavien syiden vuoksi erityisiä tutkintajärjestelyjä" ja toisaalta sen, mitä Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston lausunnossa on todettu tutkintarauhan turvaamisesta.

Asiassa saadun selvityksen valossa en ole todennut asiassa lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä. Rikosylikomisario A on toiminut hänelle lain mukaan kuuluvan harkintavallan puitteissa päättäessään aloittaa asiassa esitutkinnan. Saatua selvitys ei myöskään osoita, että asiassa olisi toimittu puolueellisesti. Tapahtumien ajoittuminen kunnallisvaalien aikaan vaikuttaa sattumanvaraiselta.

3.2

Tiedottaminen

3.2.1

Oikeusohjeet

Esitutkintalain 49 §:n mukaan esitutkinnasta on tiedotettava siten, ettei ketään aiheuttomasti saateta epäluulon alaiseksi ja ettei kenellekään tarpeettomasti aiheuteta vahinkoa ja haittaa.

Esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 8 §:n mukaan rikoksesta epäillyn nimen tai hänen kuvansa saa antaa julkisuuteen vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi, epäillyn kiinnisaamiseksi tai muusta erityisen painavasta syystä. Asetuksen 9 §:n mukaan oikeus antaa tietoja esitutkinnasta julkisuuteen on tutkinnanjohtajalla ja hänen esimiehellään sekä esimiehen määräämällä muulla virkamiehellä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan poliisille tehdyt ilmoitukset rikoksesta sekä esitutkintaa- ja syyteharkintaa varten saadut ja laaditut asiakirjat ovat salassa pidettäviä, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, jollei ole ilmeistä, että tiedonantaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai tutkinnan tarkoituksen toteutumista tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain mukaan.

Lisäksi asiaa arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti sisäasiainministeriön

26.6.2000 antama ohje poliisin tiedottamisesta (SM-2000-701/YL-3). Siinä todetaan mm., että poliisin tiedottamisen tulee olla aktiivista, tasapuolista ja ymmärrettävää. Ohjeen mukaan poliisin tulisi tiedottamisajankohtaa harkitessaan lähteä siitä, että asianosaiset saavat tiedon asiasta ennen kuin se annetaan julkisuuteen.

3.2.2

Saadut selvitykset

Rikosylikomisario A kertoo selvityksessään, että asiasta tiedottaminen oli tarpeellista ja perusteltua. Tiedottamatta jättäminen olisi A:n mukaan ollut ohjeiden ja vallitsevan tiedotuskäytännön vastaista. A kertoo laatineensa asiasta tiedotteen ja lähettäneensä sen sähköisessä muodossa seuraaville tiedotusvälineille: Satakunnan Kansa, Uusi Aika, STT Turku, Satakunnan Työ ja Satakunnan Radio.

A:n mukaan ilmeni myöhemmin, että Uusi Aika ei ollut saanut tiedotetta. Kun tieto tästä tuli, asiaa ryhdyttiin selvittämään, jolloin selvisi, että Porin poliisilaitoksen tiedotusryhmän tekemässä tiedostossa oli Uuden Ajan sähköpostiosoitteessa kirjoitusvirhe, jonka vuoksi sähköposti ei mennyt perille.

Ennen tiedottamistaan, tehtyään päätöksen esitutinnan aloittamisesta A ilmoitti asiasta mainitulle koulutoimenjohtajalle. Koulutoimenjohtaja myös mainittiin nimeltä tiedotteessa. Sen sijaan mainitulle kaupunginhallituksen jäsenelle hän ei asiasta ilmoittanut. Tieto siitä, että tätä kaupunginhallituksen jäsentäkin epäillään asiassa rikoksesta, tuli julkisuuteen niin, että Satakunnan Kansan toimittaja oli A:n tiedotteen saatuaan soittanut A:lle ja kysynyt, tullaanko asiassa kuulustelemaan myös mainittua henkilöä. Tähän A oli vastannut myöntävästi.

Porin kihlakunnan poliisilaitoksen tietoliikenneohjaaja C on antanut asiassa selvityksen Lehdistö-nimisen jakelulistan luomisesta A:n henkilökohtaiseen osoitekirjaan. C:n selvityksen mukaan poliisilaitoksen tiedotustyöryhmä on tehnyt tiedoston, jossa on tiedotusta varten tarvittavia sähköpostiosoitteita, mutta Uusi Aika -lehden osoitetietoihin oli tullut kirjoitusvirhe.

Porin kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnon mukaan poliisilaitoksen viestintäsuunnitelmassa (31.5.2003) korostetaan avoimuutta. Peruseriaatteina tiedottamisessa ovat julkisuus, avoimuus, rehellisyys, luotettavuus, oikeellisuus ja nopeus. Lausunnon mukaan kantelunalaisesta asiasta piti tiedottaa ja mikäli A olisi jättänyt tiedottamatta asiasta, olisi poliisi joutunut hyvin erikoiseen valoon sekä kansalaisten että tiedotusvälineiden silmissä ja A olisi myös toiminut vastoin poliisilaitoksen tiedotusohjetta. Se, että Uusi Aika ei saanut tiedotetta, johtui lausunnon mukaan inhimillisestä virheestä.

Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston lausunnon mukaan A:lla on ollut esitutunnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 9 §:n mukainen oikeus antaa asiasta tietoja julkisuuteen. Lausunnossa todetaan, että asiassa on asianmukaisesti perusteltu se, miksi tiedottamisen suoritti A ja miksi asiasta piti tiedottaa. Lausunnossa todetaan kuitenkin, että tiedottaminen tutkinnan

aloittamisesta mainiten nimeltä epäilty virkamies ei lääninjohdon käsityksen mukaan ole tavanomaista.

3.2.3

Kannanotto

Tiedon antaminen esitutkinnasta

Esitutkintaa koskevat tiedot ovat julkisuuslain edellä selostetun kohdan perusteella lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Tietojen suhteen olettamana on salassapito. Näin ollen tieto aloitetusta esitutkinnasta on siis lähtökohtaisesti salassa pidettävä, mutta kysymys ei kuitenkaan ole ehdottomasti salassa pidettävästä tiedosta. Tiedon antamista harkitessaan viranomaisen on arvioitava tiedon antamisesta aiheutuvaa haittaa tai vahingonvaaraa suojattavalle edulle. Julkisuuslain mukainen salassapito-olettama voi vahinkoedellytyslausekkeessa määritellyin edellytyksin kumoutua.

Selvityksissä on ensinnäkin vedottu siihen, että asiasta oli tiedotettava, koska se oli ollut esillä julkisuudessa jo ennen esitutkintapäätösten tekoa, asia oli kansalaisia kiinnostava ja oli ollut yleinen puheenaihe; asiassa oli A:n käsityksen mukaan yhteiskunnallisesti arvioiden yleistä kiinnostusta.

Tiedottaminen kesken olevista esitutkinnoista on osa poliisin arkipäivää. On kuitenkin huomattava, että vaikka tiedottaminen (ja muukin tietojen antaminen) on mahdollista ja tavallistakin, ei tutkinnanjohtajan harkintavalta ole vapaata. Esitutkinnasta on esitutkintalain (ETL) 49 §:n mukaan tiedotettava siten, ettei ketään aiheuttomasti saateta epäluulon alaiseksi ja ettei kenellekään tarpeettomasti aiheuteta vahinkoa ja haittaa. Myös esitutkintalain 8 §:n 2 momentti edellyttää, että esitutkinta on toimitettava siten, ettei ketään aiheuttomasti saateta epäluulon alaiseksi ja ettei kenellekään tarpeettomasti aiheuteta vahinkoa tai haittaa.

Asiaa on kantelukin huomioon ottaen arvioitava käsitykseni mukaan lähinnä asiaan osallisten suojaamisintressiä koskevan vahinkoedellytyksen näkökulmasta. Jos tietoa annettaessa oli ilmeistä, että tiedon antaminen ei aiheuttanut asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä, tieto ei ollut salassa pidettävä. Sama oli tilanne, jos tiedon antamiseen oli painava syy, vaikka vahingon tai kärsimyksen aiheutuminen oli ilmeistä.

Lain esitöistä ei juuri saa apua tulkittaessa, mikä käytännössä olisi lainkohdassa tarkoitettu ”painava syy”. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että tulkinta-apua voitaisiin saada julkisuuslain 17 §:stä ja lain 3 §:ssä määritellyn julkisuusperiaatteen tarkoituksesta (ks. Wallin – Konstari: Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö s. 180).

Hallituksen esityksessä (HE 30/1998) nyt kysymyksessä oleva vahinkoedellytyslauseke oli muodossa ”jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ... ei aiheuta rikoksesta epäillyn aiheetonta leimaantumista”. Esitystä perusteltiin sillä, että esitutkintatietojen julkiseksi tuleminen ennenaikaisesti voi

aiheuttaa epäillylle vahinkoa ennen kaikkea leimaamalla hänet syylliseksi, vaikka esitutkinta on kesken eikä syytteen nostamisesta ole vielä tehty päätöstä. Perustuslakivaliokunnan mielestä olisi tullut harkita, että sanonta ”aiheetonta leimaantumista” korvattaisiin ilmaisulla ”olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä” (PeVL 43/1998). Lakivaliokunta katsoi, että muutkin kuin epäilty saattavat kärsiä tiedon julkistamisesta. Valiokunta esitti vahinkoedellytyslausekkeeksi muotoilua, joka sitten omaksuttiin lakiin. Näin ollen lakiin otettiin vasta tässä yhteydessä ”painava syy”, joka voi oikeuttaa tiedon antamisen, vaikka siitä aiheutuisikin vahinkoa tai kärsimystä. Lakivaliokunta totesi, että tällöin säännöksestä käy ilmi, että päätettäessä tiedon antamisesta on punnittava toisaalta niitä perusteita, joiden takia tietoa tarvittaisiin ja toisaalta asiaan osalliselle aiheutuvaa vahinkoa tai kärsimystä (LaVL 14/1998). Hallintovaliokunta päätyi mietinnössään mm. uusiin kunnianloukkaussäännöksiin viitaten esittämään lakivaliokunnan ehdottamaa muotoilua (HaVM 31/1998).

Viittauksen kunnianloukkaussäännöksiin voidaan käsitykseni mukaan tulkita tarkoittavan rikoslain 24 luvun 8 §:n 2 momentista ilmenevää ajatusta. Tuon lainkohdan mukaan yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei pidetä sellaisen yksityiselämää koskevan tiedon, vihjauksen tai kuvan esittämistä politiikassa, elinkeinoelämässä tai julkisessa virassa tai tehtävässä taikka näihin rinnastettavassa tehtävässä toimivasta, joka voi vaikuttaa tämän toiminnan arviointiin mainitussa tehtävässä, jos esittäminen on tarpeen yhteiskunnallisesti merkittävän asian käsittelemiseksi. Näin voitaisiin esimerkiksi katsoa, että joidenkin henkilöiden rikosepäilyjen kohdalla julkisuuslain mukainen painava syy voisi heidän yhteiskunnallisesti merkittävän asemansa vuoksi tulla kysymykseen muita helpommin.

Ottaen huomioon asiasta saadun selvityksen, jonka mukaan tapahtumista oli kirjoitettu paikallisessa lehdistössä näytävästi ja mm. kumpikin kantelussa mainittu henkilö oli mainittu nimeltä asiaa koskevassa uutisoinnissa, minulla ei ole aihetta arvosteluun sen suhteen, että poliisi on tiedottanut esitutkinnan aloittamisesta mainiten nimeltä kaksi rikoksesta epäiltyä. Kysymys on ollut tapahtumasta, jossa on tullut arvioitavaksi – ja jota on julkisuudessa ennen poliisin tiedottamista jo arvioitu – julkisessa virassa toimivien ja paikallisessa politiikassa toimivien henkilöiden menettely. Kynnys tiedottamiseen tällaisesta asiasta on käsitykseni mukaan alhaisempi kuin jos kyseessä olisi esimerkiksi henkilöt, jotka eivät toimi minkäänlaisissa julkisissa tehtävissä.

Tiedon antaminen epäillyn henkilöllisyydestä ennen tiedottamista hänelle

Tapahtuma-aikaan voimassa olleen sisäasiainministeriön 26.6.2000 antaman ohjeen poliisin tiedottamisesta (SM-2000-701/YL-3) mukaan poliisin tulisi tiedottamisajankohtaa harkitessaan lähteä siitä, että asianosaiset saavat tiedon asiasta ennen kuin se annetaan julkisuuteen. Asian arvioinnissa on käsitykseni mukaan otettava huomioon esitutkintalain 8 §:n 2 momentissa säädetty ”hienotunteisuusperiaate”, jonka mukaan esitutkinta on toimitettava siten, ettei ketään aiheuttomasti saateta epäluulon alaiseksi ja esitutkintalain 49 §:ssä ilmaistut periaatteet.

Saadun selvityksen mukaan rikosylikomisario A onkin toiminut ohjeen mukaisesti mainitun koulutoimenjohtajan osalta; A oli tiedottanut asiasta hänelle ennen julkisen tiedotteen antamista.

Sen sijaan kaupunginhallituksen jäsenen osalta rikosepäily tuli kantelun mukaan julkisuuteen ennen kuin ko. henkilö oli saanut poliisilta tiedon asiasta.

Totean, että laista ei löydy suoraa kannanottoa siihen, miten tiedottamisen suhteen tältä osin (tieto julkisuuteen – tieto asianosaiselle) olisi meneteltävä. Ottaen huomioon esitutkintalain 8 §:n 2 momentin hienotunteisuusperiaatteen, pidän edellä mainitun sisäasiainministeriön ohjeen mukaista menettelyä hyvänä. Kysymyshän näissä tilanteissa on vasta rikosepäilystä, joka asian myöhemmässä vaiheessa saattaa osoittautua aiheettomaksi. On parempi, jos rikoksesta epäilty saa tiedon rikosepäilystä henkilökohtaisesti asiaa tutkivalta viranomaiselta kuin julkisuuden kautta ja pystyy jossain määrin varautumaan mm. julkisuuden mahdollisiin seurauksiin. Tosin aina tämä ei ole mahdollista, mutta käsitykseni mukaan siihen tulisi kuitenkin pyrkiä.

Tässä tapauksessa rikosylikomisario A:lla on käsitykseni mukaan ollut tarkoitus toimia ohjeen mukaisesti: olihan hän selvityksensä mukaan ilmoittanut asiasta tiedotteessaan nimeämälle koulutoimenjohtajalle ennen tiedotteen antamista. Sen sijaan kaupunginhallituksen jäsenen rikosepäily tuli julkisuuteen ennen kuin A oli tiedottanut tälle asiasta. Tämä johtui siitä, että lehden toimittaja oli soittanut A:lle ja kysynyt nimeltä mainiten, epäilläänkö myös mainittua henkilöä. A vastasi tähän myöntävästi.

Käsitykseni mukaan tilanteessa olisi mainittu ohje huomioon ottaen ollut parempi vastata esimerkiksi niin, että "asiasta ei ole tässä vaiheessa tiedotettavaa" tai muulla vastaavalla tavalla. On tosin kysymyksenalaista, olisiko myös tällaisesta vastauksesta pystynyt päättämään, että henkilöä tullaan kuulustelemaan epäiltynä.

Asiaa arvioidessani olen ottanut huomioon, että kysymys ei tältä osin ole ollut "aktiivisesta" tiedottamisesta, tilanne on ollut jossain määrin hankala (toimittajan suora kysymys) ja että A on pyrkinyt toimimaan asiassa niin kuin sisäasiainministeriön ohje edellyttää, mitä käsitykseni mukaan osoittaa hänen toimintansa rikoksesta epäillyn koulutoimenjohtajan suhteen. Kysymyksessä on ollut nopeasti eteen tullut tilanne, johon ei ole pystynyt valmistautumaan. Minulla ei ole myöskään tietoa siitä, että mainittu kaupunginhallituksen jäsen olisi kokenut asian julkiseksi tulon haitallisena. Pidän riittävänä, että saatan A:n tietoon edellä esittämäni käsityksen tiedottamisesta julkisuuteen sellaisessa asiassa, jossa asianosainen ei ole vielä saanut tietoa. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Tiedon antamatta jättäminen yhdelle tiedotusvälineelle

Saadun selvityksen mukaan rikosylikomisario A:lla oli tarkoitus lähettää tiedote viidelle eri tiedotusvälineelle, mutta Uusi Aika -lehti ei saanut tiedotetta sähköpostiosoitteessa olevan kirjoitusvirheen johdosta.

Edellä mainitun sisäasiainministeriön ohjeen mukaan poliisin ulkoisen tiedottamisen tulee olla mm. tasapuolista ja tiedotettaessa kaikkia tiedotusvälineitä tulee kohdella alueellisesti, kielellisesti ja poliittisesti tasapuolisesti.

Saadun selvityksen valossa kysymys on ollut inhimillisestä erehdyksestä osoitetiedosta laadittaessa.

Vastoin kantelussa esitettyä selvityksen mukaan tietoa annettiin muillekin kuin yhdelle kantelussa nimetyille lehdeille.

Kun tiedottamisen sisältö ja laajuus on tiedotuksesta vastaavan poliisin harkintavaltaan kuuluva asia, eikä saadun selvityksen valossa tapahtunut inhimillinen virhe osoita tarkoituksellista epätasapuolista tiedottamista, minulle ei ole asiassa aihetta toimenpiteisiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.3 esittämäni käsityksen rikosylikomisario A:n tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni hänelle.